

INFORME SOBRE QUALITAT DE L'OCUPACIÓ AL SECTOR TURÍSTIC

Novembre 2014



CCOO DE CATALUNYA DENUNCIA QUE EL SECTOR TURÍSTIC ESTÀ FORTAMENT CASTIGAT PER LA PRECARIETAT LABORAL: EXCESSIVA TEMPORALITAT, TEMPS PARCIAL I JORNADES SUPERIORS A LES LEGALS I EXTERNALITZACIÓ DE SERVEIS

És el sector que guanya més presència en el nostre mercat de treball

El 30% de les dones que treballen al sector turístic ho fa temps parcial

Les darreres dades conegudes sobre el mercat de treball català, mostren una millora de l'ocupació tot i que insuficient i lenta, i menors xifres d'atur, en gran part com a conseqüència de l'estacionalitat dels mesos d'estiu i de les activitats relacionades amb el turisme.

L'anàlisi de la darrera Enquesta de Població Activa (EPA) publicada, la corresponent al tercer trimestre de 2014, ens permet conèixer quantitativa i qualitativament l'ocupació al sector turístic en el trimestre més marcat per l'estacionalitat de la temporada d'estiu.

La situació conflictiva d'altres països del nostre entorn amb els quals competíem com a destí turístic ha beneficiat el sector turístic a Catalunya.

El sector turísticⁱ representa el 13,4% de tota l'ocupació a Catalunya i ha guanyat presència en aquest darrer any, ja que el 2013 era el 12,3%.

Aquest any s'han batut rècords al sector turístic amb més visitants, pernoctacions (121.000 més a Catalunya respecte 2013), més establiments oberts i, per tant, amb més activitat, negoci i rendibilitat (segons els indicadors de rendibilitat al sector hotelier que publica l'INE, han crescut tant l'ARD - tarifa mitja que ha passat de 71,39€ a 73,8€ -, com RevPar - preu per habitació disponible - que ha passat de 41,24€ a 44,22€), però en canvi l'ocupació al sector no ha crescut en la mateixa proporció i, a més ho ha fet en detriment de la seva qualitat.

Taula 1: Població ocupada. Catalunya.

	3r trim 2013	3r trim 2014	variació (N)	variació (%)
Sector turístic	365.761	410.857	45.096	12,3
Altres sectors	2.639.985	2.663.896	23.911	0,9
Catalunya	3.005.746	3.074.753	69.007	2,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

El total de persones ocupades en aquest sector és de 410.857, 45.096 persones més que fa un any (12,3% d'increment). L'ocupació a la resta de sectors només s'ha incrementat en un 0,9% i 23.911 persones ocupades més. El tercer trimestre de 2014, el 65,3% del total de l'augment d'ocupació es concentra al sector turístic.

Taula 2: Població assalariada. Catalunya

	3r trim 2013	3r trim 2014	variació (N)	variació (%)
Sector turístic	290.983	317.710	26.727	9,2
Altres sectors	2.221.278	2.225.701	4.423	0,2
Catalunya	2.512.261	2.543.411	31.150	1,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

Del total de persones ocupades al sector turístic, 317.710 són assalariades, és a dir, es pot afirmar que hi ha 93.147 persones que treballen en el sector turístic com a empresaris amb assalariats, treballadors independents, membres de cooperatives o ajuda a l'empresa o negoci familiar. Un percentatge de salarització menor al dels altres sectors. El nombre d'assalariats ha augmentat en 26.727 persones, el 9,2%, entre 2013 i 2014 i la proporció sobre el total d'assalariats a Catalunya ha passat del 11,6% el 2013 al 12,5%. El 85,8% de l'increment total de població assalariada catalana, es deu a l'augment d'ocupació en el sector turístic.

Però, tot i la millora de les xifres sobre ocupació, la qualitat de la mateixa continua essent molt baixa. A continuació analitzem quatre factors que determinen la qualitat o precarietat del treball, com són la temporalitat, la parcialitat, les hores efectives de treball i l'externalització de serveis i l'abús de la contractació formativa i les persones becàries.

L'ocupació assalariada al sector turístic, se situa per sota de la total a Catalunya, pel que fa a la seva qualitat.

La **temporalitat**, s'ha situat el tercer trimestre de 2014 en el 18,5% pel total dels ocupats assalariats a Catalunya. Pel sector turístic aquesta taxa se situa en un 32,1%.

Taula 3: Taxa temporalitat. 3r trim 2014. Catalunya

Sector turístic	32,1%
Total Catalunya	18,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

101.878 persones, la tercera part de la població assalariada ocupada al sector turístic a Catalunya, ho fa de forma temporal.

Molts dels contractes temporals del sector turístic podrien ser contractes fixes discontinus, una modalitat que pot ser objecte de bonificació en el sector turísticⁱⁱ.

El següent factor de precarització laboral, la **parcialitat**, és a dir la proporció de contractes a temps parcial respecte el total, té una tendència similar a la de la temporalitat. Si a Catalunya la taxa total de parcialitat és del 14%, al sector turístic és del 19,8% amb 81.332 persones ocupades a temps parcial. 1 de cada 5 persones assalariades ocupades al sector turístic treballa a jornada parcial.

Taula 4: Taxa parcialitat 3r trim 2014. Catalunya

Sector turístic	19,8%
Total Catalunya	14,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

L'elevadíssima parcialitat del sector turístic provoca que la diferència d'ocupació a temps parcial entre homes i dones sigui molt inferior a la de la resta de sectors i a l'ocupació general. Al sector turístic la parcialitat és el doble entre les dones que entre homes, tres cops i mig en altres sectors i el triple de mitjana a Catalunya.

Taula 5: Taxa parcialitat per sexes. 3r trim 2014. Catalunya

	sector turístic	altres sectors	Catalunya
Homes	13,9	5,9	7,1
Dones	28,0	21,0	21,8

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

Les **hores efectives de feina**, permeten conèixer quantes són les hores que realment s'han treballat la setmana anterior a l'enquesta, al marge del nombre d'hores que consten al contracte. Hi ha un elevat nombre de persones que es troben en l'apartat "altres", a on queda enquadrat qui respon no haver treballat la setmana anterior a l'entrevista o que no saben/no responen.

Taula 6: Hores efectives treballades població ocupada. 3r trim 2014. Catalunya

	Sector turístic	Altres sectors	Total
Menys de 30 hores setmanals	69.318	309.914	379.232
De 30 a menys de 35 hores setmanals	22.742	176.526	199.268
De 35 a menys de 40 hores setmanals	16.445	230.725	247.170
De 40 a menys de 45 hores setmanals	165.020	1.108.098	1.273.118
45 hores setmanals i més	88.173	257.509	345.682
Altres	49.159	581.125	630.284
Total	410.857	2.663.897	3.074.754

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

En el cas de les persones ocupades al sector turístic es pot comprovar com hi ha una alta concentració en *jornades de més de 40 hores setmanals*, és a dir, jornades superiors a l'ordinària i en *jornades inferiors a 30 hores setmanals*, jornades parcials inferiors al 75% de la jornada habitual. Concretament, un 61,6% del total de població ocupada en aquest sector treballa més de 40 hores a la setmana, i un 16,9%, ho fa menys de 30 hores setmanals. De nou, la precarització de l'ocupació en el sector turístic és superior a la de la resta de sectors pel que fa a majors jornades de treball i major proporció de jornades reduïdes.

Aquesta és la mostra de que en el sector turístic es realitzen jornades molt més intenses en hores que en la resta de sectors, el que suposa, en molt casos, que les plantilles no s'amplien en la mateixa proporció que l'activitat en la temporada d'estiu i s'incrementen les càrregues de treball amb els efectes nocius per la salut i per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral. Al mateix temps, l'alta proporció de jornades de curta durada evidencien el repartiment del treball que es produeix al sector.

Taula 7: Evolució hores efectives de feina ocupats. 3r trim 2014. Catalunya

	(N)			(%)		
	Sector turístic	Altres sectors	Total	Sector turístic	Altres sectors	Total
Menys de 30 hores setmanals	-7.310	-246	-7.556	-9,5	-0,1	-2,0
De 30 a menys de 35 hores setmanals	-12	-259	-271	-0,1	-0,1	-0,1
De 35 a menys de 40 hores setmanals	1.153	5.214	6.367	7,5	2,3	2,6
De 40 a menys de 45 hores setmanals	38.627	22.680	61.307	30,6	2,1	5,1
45 hores setmanals i més	14.689	-37.651	-22.962	20,0	-12,8	-6,2
Altres	-2.051	34.175	32.124	-4,0	6,2	5,4
Total	45.096	23.913	69.009	12,3	0,9	2,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

L'evolució entre 2013 i 2014 mostra com, mentre pel conjunt de Catalunya, la població ocupada que treballa *més de 45 hores setmanals* es redueix (-6,2%), al sector turístic incrementa en un 20% pel mateix interval d'hores treballades.

També és significatiu que en aquest darrer any s'hagi donat un increment del 30,6% del total de persones ocupades al sector turístic que *treballen entre 40 i 45 hores setmanals* (38.627 persones ocupades més) mentre que en altres sectors aquest percentatge és del 2,1%, i només 22.680 persones, o pel total català, del 5,1%.

Taula 8: Població assalariada. 3r trim 2014. Catalunya

	Sector turístic	Altres sectors	Total
Menys de 30 hores setmanals	62.661	272.053	334.714
De 30 a menys de 35 hores setmanals	19.692	150.526	170.218
De 35 a menys de 40 hores setmanals	14.859	219.906	234.765
De 40 a menys de 45 hores setmanals	148.961	980.990	1.129.951
45 hores setmanals i més	34.101	122.670	156.771
Altres	37.436	479.555	516.991
Total	317.710	2.225.700	2.543.410

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

Pel que fa a la població assalariada contractada al sector turístic, la proporció *jornades superiors a 40 hores setmanals*, és inferior a la de la població ocupada, concretament representa el 57,6%, pel 61,7% del total de la població ocupada, però és superior el percentatge

de població que *treballa menys de 30 hores setmanals* (19,8% de la població assalariada front al 16,9% de la població ocupada). El motiu és que els empresaris, els treballadors independents, membres de cooperatives o ajut al negoci familiar (ocupats però no assalariats) prolonguen les seves jornades setmanals més de com ho fan els contractats, i al temps tenen menys contractes a temps parcial.

Taula 9: Evolució hores efectives de feina. Assalariats. 3r trim 2014. Catalunya

	(N)			(%)		
	Sector turístic	Altres sectors	Total	Sector turístic	Altres sectors	Total
Menys de 30 hores setmanals	-7.640	1.909	-5.731	-10,9	0,7	-1,7
De 30 a menys de 35 hores setmanals	-865	-7.571	-8.436	-4,2	-4,8	-4,7
De 35 a menys de 40 hores setmanals	1.121	1.465	2.586	8,2	0,7	1,1
De 40 a menys de 45 hores setmanals	32.300	17.940	50.240	27,7	1,9	4,7
45 hores setmanals i més	4.422	-28.504	-24.082	14,9	-18,9	-13,3
Altres	-2.611	19.183	16.572	-6,5	4,2	3,3
Total	26.727	4.422	31.149	9,2	0,2	1,2

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE).

S'ha produït una reducció del nombre de *jornades inferiors a 30 hores setmanals* de persones assalariades en el sector turístic mentre que augmenta en els altres sectors. En canvi, augmenten les *jornades entre 40 i 45 hores setmanals* en tots els sectors i només les jornades superiors a 45 hores en el sector turístic (creixen un 15% en el sector turístic i en els altres sectors cauen en un -19%)

El nombre de contractes a temps parcial ha crescut al nostre país, perquè s'ha flexibilitzat la possibilitat de fer hores més enllà de les de contracte (màxim fins el 30% de la jornada pactada que pot arribar al 60% per conveni col·lectiu) i s'ha reduït el termini màxim per a preavisar de l'obligació de fer hores complementàries per part de l'empresa i perquè s'ha reduït la quota patronal a la Seguretat Social. Tot i això, algunes de les persones amb contracte a temps parcial, reconeixen tenir jornades de treball de durada ordinària i, fins i tot, superiors a la legal perquè realitzen hores extraordinàries.

Aquest fet suposa que no es realitzen cotitzacions ni es paga IRPF per les hores no declarades, el que té un efecte negatiu sobre les prestacions i pensions futures de les persones treballadores, però també una pèrdua d'ingressos públics per a la societat.



Per últim, les **externalitzacions** de serveis per part, sobretot d'hotels, suposa la precarització de les condicions laborals, ja que les empreses d'outsourcing tenen convenis col·lectius propis inferiors al de les empreses contractants i es produeix la substitució de treballadors per altres amb condicions de treball i salari molt inferiors.

La reforma laboral ha possibilitat que moltes empreses del sector turístic hagi trencat el conveni col·lectiu sectorial per substituir-lo pel conveni d'empresa amb condicions a la baixa. Segons dades publicades per les empreses de serveis externs al Saló Hostelco, ja està externalitzat el 30% del sector i les expectatives són arribar al 60% en els propers 5 anys.

Així mateix, s'utilitza de forma abusiva la contractació formativa i de becaris per a ocupar llocs estructurals, molts cops sense remuneració i substituint treballadors.

CONCLUSIONS

- el sector turístic és el que guanya més ocupació al nostre mercat de treball però a costa de la seva qualitat
- el 30% de les dones que treballen al sector ho fan a temps parcial
- és un sector amb alta precarietat: s'abusa de la contractació temporal i de formació i de becaris, conviuen l'alta proporció d'hores efectivament treballades inferiors a 30 hores setmanals amb jornades que superen els límits legals
- les habituals jornades superiors a les legals suposen càrregues excessives de treball i que part dels augments d'activitat s'atenguin ampliant jornades sense nova contractació
- l'alta proporció de temps parcial evidencia el repartiment del treball
- està patint un important procés d'externalització de serveis, el que comporta la substitució de treballadors per altres amb pitjors condicions laborals i una devaluació salarial
- la recuperació del sector es torna a basar en oferir preus competitius gràcies als baixos costos laborals i no a la qualitat del servei
- s'està perdent l'oportunitat de que es converteixi en un sector robust amb ocupació sòlida, estable i de qualitat
- és inestable i estretament condicionat a la temporada i als països competidors
- la suposada flexibilitat de les condicions laborals que en realitat és desregularització i pèrdua de drets per a les persones treballadores facilita la temporalitat sense causa, el temps parcial que es transforma en jornades ordinàries, i fins i tot superiors a la legal, encobertes

CCOO de Catalunya, exigeix mesures per a lluitar contra la creixent precarització del sector turístic, la retirada de mesures com la flexibilització de les hores complementàries i de l'insuficient preavis empresarial de realització d'hores extres en els contractes a temps parcial, el contracte per a emprenedors, que es comptabilitza com a contracte indefinit quan a la pràctica permet la seva finalització sense causa durant els dotze mesos de període de prova i modalitat molt utilitzada en el sector turístic. Ha d'exigir-se causa que justifiqui la utilització de contractes temporals, la modalitat de fixe discontinu l'adiu, en molts casos, a la realitat d'un sector estacional com el turístic.

ⁱ D'acord amb la definició de l'Institut d'Estudis Turístics (IET) el sector turístic inclou els següents sectors d'activitat:

Transport interurbà de passatgers per ferrocarril - Altres tipus de transport terrestre de passatgers - Transport marítim de passatgers - Transport de passatgers per vies de navegació interiors - Transport aeri de passatgers - Activitats afins al transport - Hotels i allotjaments similars - Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta durada - Càmpings - Altres tipus d'allotjaments - Restaurants i establiments de menjars - Provisió de menjars preparats per a celebracions i altres serveis de menjars - Establiments de begudes - Lloguer de vehicles de motor - Lloguer d'altres tipus de maquinària, equips i béns tangibles - Activitats de les agències de viatges i operadors turístics - Altres serveis de reserves i activitats que s'hi relacionen - Activitats de creació, artístiques i d'espectacles - Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals - Activitats esportives - Altres activitats recreatives i d'entreteniment

ⁱⁱ Fins el 31 de desembre de 2014, les empreses del sector de turisme que generin activitat productiva en els mesos de març i de novembre de cada any i que iniciïn i/o mantinguin en alta durant aquests mesos l'ocupació dels treballadors amb contractes de caràcter fixe discontinu, podran aplicar una bonificació en aquests mesos del 50% de las quotes empresarials a la Seguretat Social per contingències comuns, així com pels conceptes de recaptació conjunta d'Atur, FOGASA i Formació professional d'aquells treballadors.